

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΚΤΑΚΤΟΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 27^{ΗΣ} ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1984

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ-ΝΟΥΑΡΟΥ

Ε Π Ι Σ Η Μ Ο Σ Υ Π Ο Δ Ο Χ Η ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ κ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΣΑΧΙΝΗ

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ-ΝΟΥΑΡΟΥ

Ἡ ἀποψινὴ συνεδρία τῆς Ἀκαδημίας εἶναι ἀφιερωμένη στὴν ἐπίσημη ὑποδοχὴ τοῦ νέου συναδέλφου κ. Ἀποστόλου Σαχίνη, ποὺ ἐκλέχθηκε στὴν ἔδρα τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας, καὶ εἶμαι πολὺ εὐτυχῆς νὰ τοῦ ἀπευθύνω ἐκ μέρους ὄλων τῶν μελῶν τῆς Ἀκαδημίας καὶ προσωπικῶς ἕναν ἐγκάρδιο χαιρετισμὸ καὶ τίς καλύτερες εὐχές μας γιὰ ὑγεία, μακροήμερευση καὶ κάθε ἐπιτυχία στὰ νέα καθήκοντά του.

Ὁ κ. Ἀ. Σαχίνης, ποὺ ἔχει ἐπιβληθεῖ ὄχι μόνο στοὺς λογοτεχνικοὺς καὶ φιλολογογικοὺς κύκλους, ἀλλὰ καὶ στὸ εὐρύτερο ἀναγνωστικὸ κοινὸ ὡς ἕνας βαθὺς γνώστης καὶ συστηματικὸς μελετητῆς τῆς νεοελληνικῆς καὶ τῆς ξένης λογοτεχνίας, ἔχει μιὰ πλούσια συγγραφικὴ καὶ διδακτικὴ δράση, ἣ ὁποία ἄρχισε ἀπὸ τὸ 1943 καὶ ἐξακολουθεῖ ἀδιάπτωτα ἕως σήμερα. Κατὰ τὴ διάρκεια τῶν σαράντα καὶ πλέον ἐτῶν, ποὺ θητεύει στὴν καλλιέργεια τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων, ἔχει δημοσιεύσει ἕνα μεγάλο ἀριθμὸ φιλολογικῶν, κριτικῶν καὶ ἱστορικῶν μελετῶν, ποὺ ἀναλύουν καὶ ἀξιολογοῦν ἔργα τῆς ἐλληνικῆς καὶ τῆς διεθνοῦς πνευματικῆς παραγωγῆς καὶ ἔχει τιμηθεῖ μὲ βραβεῖα τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Λονδίνου, τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, τῆς Ὁμάδας τῶν 12, τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ.

Χαρακτηριστικὸ τῆς ὅλης πνευματικῆς πορείας του εἶναι ὅτι ὁ νέος συνάδελφός μας ξεκίνησε στὰ πρῶτα δημοσιεύματά του ὡς λογοτέχνης κριτικὸς μὲ καθαρὰ καλλιτεχνικὲς προθέσεις, ἀλλ' ἀργότερα στίς ὠριμότερες ἐργασίες του κατόρθωσε νὰ συνδυάσει τὰ αἰσθητικὰ κριτήρια τοῦ λογοτέχνη μὲ τὸ θεωρητικὸ ἐξοπλισμὸ, τὸ σύ-

στημα και τὴ μέθοδο τοῦ ἐπιστήμονα καὶ τοῦ ἐρευνητῆ. Μὲ τὰ προσόντα του αὐτὰ ὁ κ. Σαχίνης ἀνταποκρίθηκε πλήρως στὰ διδακτικά του καθήκοντα ὡς καθηγητῆς τῆς Νεότερης Ἑλληνικῆς Φιλολογίας στὰ Πανεπιστήμια Ἰωαννίνων καὶ Θεσσαλονίκης καὶ ἐπλούτισε τὴν ἑλληνικὴ βιβλιογραφία μὲ σημαντικὲς συνθετικὲς ἐργασίες γιὰ τὸ νεοελληνικὸ μυθιστόρημα, γιὰ τὸ κίνημα τοῦ αἰσθητισμοῦ στὴ δυτικὴ Εὐρώπη καὶ στὴν Ἑλλάδα κλπ. καθὼς καὶ μὲ πολυάριθμα ἄλλα δοκίμια καὶ κριτικὲς ἀναλύσεις τῶν ἔργων διασήμων ἑλλήνων καὶ ξένων συγγραφέων καὶ γενικότερα τῶν τάσεων καὶ τῶν ρευμάτων τῆς διεθνοῦς λογοτεχνίας ἀπὸ τὸν 18ον αἰῶνα ἕως σήμερα.

Ἀγαπητέ συνάδελφε καὶ φίλε,

Σᾶς καλωσορίζω στὸ Ἴδρυμά μας καὶ σᾶς ἀπευθύνω καὶ πάλι ἐκ μέρους ὄλων τῶν μελῶν τῆς Ἀκαδημίας τὰ θερμότερα συγχαρητήριά μας καὶ τίς καλύτερες εὐχές μας. Καὶ τώρα κατὰ τὴν ἐπίσημη αὐτὴ ὑποδοχὴ σας ἔχω τὴν τιμὴ νὰ σᾶς περιβάλω, σύμφωνα μὲ τὸ ἔθιμο, μὲ τὸ μεγάλο διάσημο τῆς Ἀκαδημίας, ποὺ ἀποτελεῖ ἓνα σύμβολο τῶν ἰσχυρῶν πνευματικῶν καὶ ἠθικῶν δεσμῶν ποὺ σᾶς συνδέουν μὲ τὸ Ἴδρυμά μας.

Κατ' ἐντολὴ τῆς Συγκλήτου τὸ νέο συνάδελφο θὰ προσφωνήσῃ ὁ ἀκαδημαϊκὸς κ. Θ. Πετσάλης-Διομήδης. Λόγω ὅμως κωλύματος τοῦ κ. Πετσάλη τὴν προσφώνησή του θὰ τὴ διαβάσῃ ὁ ἀκαδημαϊκὸς κ. Κ. Ρωμαῖος, τὸν ὁποῖο παρακαλῶ νὰ λάβῃ τὸ λόγο.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ Κ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΠΕΤΣΑΛΗ-ΔΙΟΜΗΔΗ

Κύριε Πρόεδρε, Κύριοι Συνάδελφοι, κυρίες καὶ κύριοι,

Ὁ Γάλλος Ἀκαδημαϊκὸς *Pierre Gazotte*, συνέγραψε ἀνάμεσα σὲ ἓναν ὄγκο ἄλλων ἱστορικῶν μελετῶν καὶ μιὰ μεγαλειώδη Ἱστορία τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας. Θέλοντας νὰ ξεκαθαρίσῃ τὴν διαφορὰ μεταξὺ τῶν Πανεπιστημιακῶν Ἰδρυμάτων καὶ τῆς Ἀκαδημίας, γράφει κατὰ λέξιν: «Ἡ Ἀκαδημία εἶναι ἓνα ἴδρυμα ὅμοιο τοῦ ὁποῖου δὲν ὑπάρχει κανένα ἄλλο». Καὶ ὁ *Gazotte* προσθέτει: «Ἡ Ἀκαδημία δὲν εἶναι μιὰ ἀπλὴ Συνέλευση Ἀνθρώπων τοῦ Πνεύματος, τῆς Τέχνης, παντὸς Ἐπιστητοῦ καὶ Ἰδεατοῦ, οὔτε εἶναι ἓνας συνήθης κρατικὸς Ὄργανισμός». Δὲν εἶναι, Κύριοι Συνάδελφοι, ἡ Ἀκαδημία Ἀνώτατον Ἐκπαιδευτικὸν Ἴδρυμα, εἰς τὸ ὅποιον οἱ Ἀκαδημαϊκοὶ καλοῦνται νὰ διδάξουν νέους εἰς τὰ νοήματα τῆς Ἐπιστήμης του ὁ καθένας ἢ εἰς τὰ ἱερὰ μυστικά τῆς δικτῆς του Τέχνης. Ὁχι. Εἶναι κάτι περισσότερον ἢ Ἀκαδημία. Εἶναι, ἓνα Ἀνώτατο Πνευματικὸ Σῶμα, ποὺ συγκεντρώνει «ἀνθρώπους», ὅπως λέγει ὁ *Pierre Gazotte*, «ἀπὸ ὄλους τοὺς κλάδους τῆς Γνώσεως καὶ τοῦ Τаланτου, τῶν Θετικῶν καὶ τῶν Ἠθικῶν Ἐπιστημῶν, ἀνθρώπους ποὺ φθασμένοι

πλέον στο κορύφωμα της δράσεώς των προσβλέπουν προς την 'Ακαδημία ως προς την υπάτην τῶν τιμητικῶν διακρίσεων».

Ἀγαπητέ Συνάδελφε, Κύριε Ἀπόστολε Σαχίνη,

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν σᾶς ἐξέλεξε προσφάτως ὡς τακτικὸν μέλος της. Ἀπόψε καλεῖσθε νὰ καταλάβετε τὴν θέση της στὸν Ναὸ αὐτοῦ Πνεύματος καὶ τῆς Τέχνης. Τὴν καταλαμβάνετε ἐπαξίως. Ἔχετε κοντὰ στὰ ἄλλα, στὰ ὁποῖα θὰ ἀναφερθῶ ἀμέσως ὕστερα, καὶ τὸ προνόμιον τῆς πλήρους ὠριμότητος. Εἶσθε νέος, Κύριε συνάδελφε, μὲ τὰ συνήθη μέτρα τῆς Ἀκαδημίας. Καὶ αὐτὸ σᾶς προσθέτει ὀρισμένα βάρη, μερικὰ καθήκοντα, πὺ οἱ ὧμοι ἐμᾶς τῶν γεροντοτέρων δύσκολα τὰ ὑποβαστάζουν. Γνωρίζετε, βέβαια, ὅτι ἡ Ἀκαδημία σκοπὸν ἔχει (ἀντιγράφω τὸ κείμενον τοῦ Νόμου περὶ ἰδρύσεως Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν) «τὴν καλλιέργειαν καὶ τὴν προαγωγὴν τῶν Ἐπιστημῶν, τῶν Γραμμάτων καὶ τῶν Καλῶν Τεχνῶν καὶ καθόλου τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων κτλ.». Τὴν μεγάλη αὐτὴ ἀποστολὴ τὴν ἐπιτυγχάνει ἡ Ἀκαδημία διὰ 12 Κέντρων Ἐρεύνης πὺ ἀποδίδουν ἔργο σημαντικόν, ἐποπτευόμενα ἀπὸ Ἀκαδημαϊκούς. Εἶναι ἓνα ἔργον ἄγνωστο στὸ εὐρὺ κοινὸν – ἡ Ἀκαδημία ἀποκλείει κάθε αὐτοδιαφήμιση – ἀλλὰ πολῦτιμο καὶ πλούσιο, στὸ ὁποῖον καλεῖσθε νὰ προσφέρετε καὶ σεῖς τὴν συνδρομὴ σας μὲ τὶς γνώσεις, μὲ τὴν πείρα σας, μὲ ὅλες σας τὶς δυνάμεις.

Κύριε συνάδελφε,

Ἔχετε πνευματικὲς καταβολὲς ἀξιοσημειώτεες. Γεννηθήκατε στὰς Ἀθήνας. Ὅμως ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ πατέρα σας εἶστε Μακεδόνας. Κατάγεσθε ἀπὸ τὴ Σιάτιστα. Ἡ Σιάτιστα – τὸ ξέρετε καλύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον – ἀπὸ τὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας προσέφερε στὸν τόπο ὀνομαστοὺς ἀγωνιστὲς στοὺς ἐθνικοὺς ἀγῶνες καὶ στὸν κύκλον τοῦ Πνεύματος. Προπάντων ὑπῆρξε ἡ Σιάτιστα ἓνα ἀπὸ τὰ σημαντικότερα κέντρα συγκεντρώσεως καὶ ἐκκινήσεως στὰ χρόνια τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνα. Δὲν μοῦ ἐπιτρέπεται νὰ μακρηγορήσω. Ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς μητέρας σας εἶστε Μωραϊτῆς. Εἶσθε Μεσσηνίος. Ἐνδιαφέρων συνδυασμός. Μανιάτης. Ἀπόγονος τῆς οἰκογενείας Παπαχελᾶ, γνωστῆς οἰκογενείας νομικῶν, πὺ ἀνάμεσά τους, εἶναι ὁ θεῖος σας, ἀδελφὸς τῆς μητέρας σας, Ἐπαμεινώνδας Παπαχελᾶς. Αὐτὸς σᾶς ὥθησε νὰ ἀφοσιωθῆτε στὴν μεγάλη ἐπιστῆμη τῆς Νομικῆς. Ἀκολουθήσατε τὴν συμβουλὴ του καὶ πήρατε ἀπὸ τὸ Παν/μιο Ἀθηνῶν τὸ πτυχίον τῆς Νομικῆς, ἀλλὰ καὶ τὸ Πτυχίον τῶν Πολιτικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν. Πάντοτε μελετηρὸς, πήρατε καὶ τὸ Δίπλωμα τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν. Τὶς ἀνώτατες σπουδὲς σας συνεπληρώσατε στὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Λονδίνου ὅπου πήρατε καὶ τὸ Ph.D. δηλαδὴ τὸ ἐκεῖ Διδακτορικὸν Δίπλωμα.

Παρ' ὅλα αὐτά, Κύριε συνάδελφε, τότε ἐμφανίστηκε στὸν ψυχικό σας κόσμο ἀπαιτητικός καὶ ἔντονος ὁ διχασμός, τὸ ρήγμα, – μοῦ συγχωρεῖτε τὴν ἔκφραση, ἀλλὰ ἐξεπίτηδες ἐπαναλαμβάνω τὶς λέξεις πού ἔχω χρησιμοποιήσει ἄλλοῦ γιὰ τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτό μου – τὸ ἀμάλαμα καλλιτέχνη καὶ ἐπιστήμονα, πού κονταροχτυπιόνταν μέσα σας καὶ λίγο - λίγο ἀλληλοσυμπλήρωναν τὸ ἓνα τὸ ἄλλο. Ἡ ἀγάπη σας γιὰ τὸ βιβλίο, γιὰ τὸ προσεκτικό διάβασμα, γιὰ τὴν μελέτη τῆς λογοτεχνίας, ὑπερίσχυσαν τελικά, ὄχι στὸν καθαρὰ συγγραφικὸ δημιουργικὸ τομέα, ἀλλὰ στὴν κριτικὴ φιλολογικὴ καὶ λογοτεχνικὴ στάση λεπτοῦ καὶ προσεκτικοῦ μελετητῆ καὶ ἀναλυτῆ. Καὶ αὐτὸ ὄχι μόνο ὡς πρὸς τὸν κόσμον τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων, ἀλλὰ ἀπέναντι στὶς Λογοτεχνίες ὄλων τῶν λαῶν, μὲ πνεῦμα λαμπρό, ἀντικειμενικό, ἐπιστημονικό καὶ συνεπῶς ψύχραιμο.

Ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα ἄνοιξε πλατὺς ὁ δρόμος τῆς δράσεώς σας ὡς κριτικοῦ καὶ φιλολόγου, γιὰ νὰ φθάσετε ὡς στὴν ἔδρα τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Νεωτέρας Ἑλληνικῆς Φιλολογίας στὴν Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ὁ τίτλος τῆς Πανεπιστημιακῆς ἔδρας πού κατελάβατε προσδιορίζει ἀφ' ἑαυτοῦ τὰ ὅρια τῆς διδασκείας ὑλῆς κατὰ τὴν Πανεπιστημιακὴν σταδιοδρομίαν σας.

Τρεῖς εἶναι, κύριοι συνάδελφοι, οἱ κύριοι σταθμοί, οἱ μεγάλοι αἰῶνες στὴν Ἱστορία τοῦ Πολιτισμοῦ. Εἶναι ὁ 5ος π.Χ. αἰώνας, ὁ 15ος μ.Χ. καὶ ὁ 19ος. Φυσικά, τὰ ὅρια τῶν αἰώνων αὐτῶν εἶναι κάπως συμβατικά. Διότι στὸν 5ον π.Χ. περιλαμβάνεται κατὰ ἓνα τρόπο καὶ ὁ 6ος καὶ ὁ 4ος καὶ ἴσως καὶ μέρος τοῦ 3ου. Μέσα στὰ ὅρια τοῦ 15ου μ.Χ. δὲν μπορεῖ νὰ ἀγνοηθοῦν οὔτε ὁ 14ος οὔτε καὶ ὁ 16ος. Τὸ ἴδιο πρέπει νὰ πεῖ κανεὶς καὶ γιὰ τὸν 19ο, ὁ ὁποῖος ξεκινᾷ τυπικὰ μὲ τὸν ρομαντισμὸ καὶ τὴν βιομηχανικὴ ἐπανάσταση, ὅμως οὐσιαστικὰ εἶναι παιδί τοῦ 17ου, ὅπως εἶναι ἄρρηκτα δεμένος καὶ μὲ τὸν 20ό.

Τὸ ἐνδιαφέρον σας ἐστράφηκε ἰδιαίτερος πρὸς τὴν μελέτη τῶν δύο τελευταίων αὐτῶν μεγάλων αἰώνων, τῶν ὁποίων τὰ καταπληκτικά, τὰ φοβερὰ, τὰ ἱστορικὰ γεγονότα ἐπηρεάσαν βαθύτατα τὸ σύγχρονο Πνεῦμα. Γνώστης τῆς Ἀγγλικῆς, τῆς Γαλλικῆς καὶ φυσικὰ τῆς Ἑλληνικῆς Λογοτεχνίας ἀπὸ τοῦ κειμένου, ἐγράψατε ἄρθρα σὲ ἔφημερίδες, δοκίμια σὲ περιοδικὰ, καὶ μελέτες σὲ ἰδιαίτερους τόμους, πού σᾶς κατέταξαν ἀνάμεσα στοὺς ἀξιοτέρους συγχρόνους λογίους πού διαθέτει ὁ τόπος.

Τελευτῶ τὸν λόγο μου, κύριε συνάδελφε, ἐπαναλαμβάνοντας τὰ ἐπιγραμματικὰ λόγια ἑνὸς ἐπιφανοῦς Σουηδοῦ ἀρχιτέκτονα, αὐτοῦ πού ἔδωσε τὴν σύγχρονη μορφή στὴν μεσαιωνικὴ Κεντρικὴ Ἀγορὰ τοῦ Παρισιοῦ, τὸ περίφημο Κέντρο Πομπιντοῦ (τὸ Μπομπούρ). Λέει ὁ Σουηδὸς ἀρχιτέκτων: ἡ Τέχνη, κάθε Τέχνη, προϋποθέτει κατ' ἀρχὴν ἓναν τεχνίτη, ἀλλὰ ἔχει ἀνάγκη καὶ ἑνὸς κριτοῦ.

Εὐχομαι, Κύριε Ἀπόστολε Σαχίνη, νὰ ἐξακολουθήσετε ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν, τὴν συμβολὴ σας στὸ κατεξοχὴν εὐγενὲς ἔργο τῶν δουλευτῶν τοῦ Λόγου.